

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi Liikennevirastosta ja Liikenteen turvallisuusvirastosta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi Liikennevirastosta ja Liikenteen turvallisuusvirastosta (HE 142/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohdaja Juhani Tervala ja hallitusneuvos Hannu Pennanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- pääjohtaja Markku Mylly, Merenkululaitos
- johtaja Aulis Nironen, Tiehallinto
- ylijohdaja Kari Wihlman, Ajoneuvohallintokeskus
- ylijohdaja Ossi Niemimuukko, Ratahallintokeskus
- päälakimies Henrika Räsänen, Rautatievirasto
- apulaisjohtaja Susanna Metsälampi, Ilmailuhallinto
- pääjohtaja Samuli Haapasalo, Finavia Ilmailulaitos
- ylikomisario Jari Pajunen, liikkuva poliisi

- liikennejohtaja Niilo Järviluoma, YTV Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta
- viestintäpäällikkö Saara Remes, Linja-auto-liitto
- toimitusjohtaja Iiro Lehtonen, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- varatoimitusjohtaja Hans Ahlström, Suomen Varustamot ry
- toimitusjohtaja Matti Järvinen, Liikenneturva
- toimitusjohtaja Lauri Säynäjoki, Suomen Taksiliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Etelä-Suomen lääninhallitus
- Lapin lääninhallitus
- Tieliikelaitos Destia
- VR-yhtymä
- Etelä-Karjalan maakuntaliitto
- Uudenmaan liitto
- Varsinais-Suomen liitto
- Autoalan Keskusliitto
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- Suomen Kuntaliitto
- Finnish Pilot Association
- Yksityisten Katsastustoimipaikkojen Liitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lait Liikennevirastosta ja Liikenteen turvallisuusvirastosta. Esitykseen liittyy myös toinen hallituksen esitys noin 60 sellaisen lain muuttamiseksi, jois-

sa virastojen toimivallan selkeyttämiseksi muutetaan nykyisten liikennehallinnon väylä- tai turvallisuusvirastojen nimet vastaamaan joko pe-

rustettavia uusia virastoja tai aluehallinnon uudistushankkeen mukaisia uusia viranomaisia.

Esityksen tavoitteena on tehostaa kokonaisvaltaista liikennepolitiikan valmistelua ja korostaa liikennejärjestelmän kokonaisuuden hallintaa väylä- tai liikennemuotokohtaisten tarkastelujen sijasta. Tavoitteena on myös parantaa hallinnon, väylätoiminnan ja turvallisuustyön tuottavuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta, saada synergiaetuja ja ottaa paremmin huomioon liikenteen käyttäjien matka- ja kuljetusketjujen tarpeet.

Ratahallintokeskus, Tiehallinnon keskushallinnon toiminnot ja Merenkululaitoksen muut kuin Liikenteen turvallisuusvirastoon, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen tai perustettavaan merenkulun tuotantoyhtiöön siirrettävät toiminnot yhdistettäisiin Liikennevirastoksi. Vastaavasti yhdistettäisiin Merenkululaitoksen meriturvallisuustoiminto, alusliikenteen ohjauksen ja luotsauksen viranomaistoiminnot ja

alusrekisterin pitäminen, Ilmailuhallinto, Rautatievirasto ja Ajoneuvohallintokeskus Liikenteen turvallisuusvirastoksi.

Ehdotetut uudistukset vahvistaisivat kokonaisvaltaista otetta liikennejärjestelmään, vähentäisivät arvion mukaan elinkeinojen ja kotitalouksien liikennemenoja, parantaisivat turvallisuutta ja vähentäisivät liikenteen haitallisia ympäristövaikutuksia. Väylänpitoon sekä joukkoliikenteen ostoihin, tukemiseen ja kehittämiseen käytettävä rahoitus samoin kuin liikenteen turvallisuustoiminnan resurssit voitaisiin kohdentaa aikaisempaa vaikuttavammin. Eri liikennemuotoja edustavilla virkamiehillä olisi mahdollisuus oppia toisten parhaista käytännöistä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alussa samanaikaisesti aluehallinnon uudistamista koskevan ehdotuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunut jo aiemmin useita kertoja, että liikenteen kehittämisessä tulisi pyrkiä liikennemuoto- ja virastokohtaisesta arvioinnista liikennejärjestelmäkohtaiseen tarkasteluun, jossa liikenteen kehittämistä ja liikennepolitiikan valmistelua ja toteuttamista arvioidaan Suomen liikennejärjestelmän kokonaisuuden näkökulmasta (LiVM 9/2008 vp, LiVL 9/2007 vp). Valiokunta toteaa tyytyväisyydellä, että nyt käsillä oleva virastouudistus voi antaa tähän selkeästi uusia mahdollisuuksia.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikennejärjestelmää ja sen toiminnan kehittämistä koskeva kokonaisnäkemys pyritään keskittämään uudistuksessa Liikennevirastoon. Valio-

kunnan näkemyksen mukaan tämä luo mahdollisuuksia suunnitella ja huolehtia mm. liikennejärjestelmäkokonaisuuden ja asiakkaiden matka- ja kuljetusketjujen toimivuudesta aiempaa yhtenäisemmin ja tehokkaammin. Valiokunta toteaa, että vastaavasti Liikenteen turvallisuusviraston perustaminen luo edellytyksiä tehostaa liikenneturvallisuutta ja liikenteen ympäristötavoitteiden toteuttamiseen liittyvää toimintaa kokoomalla alan asiantuntemusta yhteen paikkaan ja pyrkimällä eri liikennemuotojen kohdalla saatujen kokemusten hyödyntämiseen kokonaisvaltaisesti. Parhaimmillaan esitetyllä virastojen yhdistämisellä on mahdollista saavuttaa selkeitä synergiaetuja, tehostaa hallinnonalan resurssien käyttöä ja parantaa näin viranomaistoiminnan vaikuttavuutta ja tuottavuutta liikennesektorilla. Uudistukselle asettaa haasteita se, että samaan aikaan on vireillä useita muita hallinnon uudistushankkeita, kuten aluehallintohanke (ALKU), jossa tiepiirit ja lääninhallituksen liikennehallinto-osastot siirtyvät osaksi uusia vuonna 2010 pe-

rustettavia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia (ELY), ja mm. valtionhallinnon virastojen ja niiden toimintojen alueellistamista koskeva hanke.

Valiokunta katsoo, että uudistuksessa olisi tärkeää pyrkiä ohjaus- ja johtamismallien ja toimivien eri viranomaisten yhteistyötä koskevien käytännön menettelytapojen kehittämiseen, mikä edellyttää aktiivista panostamista erityisesti toiminnan käynnistymisvaiheessa. Erityisesti tulisi varmistaa, että nykyisissä virastoissa oleva eri liikennemuotoja koskeva erityisasiantuntemus säilyy riittävällä tasolla ja että tarvittava yhteistyö Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston välillä on saumatonta. Virastojen toiminnan käynnistymisvaihe tulisi pyrkiä hoitamaan hallitusti myös siten, että organisaatiomuutos ei vaikuta haitallisesti nykyisten käynnissä olevien liikenteen kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eri liikennemuodoilla on tällä hetkellä maksuja (mm. väylämaksu), joiden kustannusvastaavuus niillä rahoitettavien toimintojen suhteen on valiokunnan saaman selvityksen mukaan erittäin korkea. Valiokunta toteaa, että organisaatiomuutoksessa olisi tärkeää huolehtia myös siitä, että kyseisten maksuilla rahoitettavien toimintojen rahoitus ja palvelutaso ei vaarannu uusien virastojen muodostamisen myötä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan henkilöstöä koskevien siirtymäsäännösten nojalla virka- ja työsuhteinen henkilöstö sekä vastaavat virat ja työsuhteiset tehtävät siirtyvät lain tullessa voimaan uuteen virastoon. Samoin määräaikaisia tehtäviä hoitava henkilöstö siirtyy uuteen virastoon määräaikaisen palvelussuhteensa ajaksi. Selvityksen mukaan siirtyvä henkilöstö säilyttää siirtymähetkellä palvelussuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet sekä euronääräisen palkkansa. Valiokunta korostaa, että se pitää työntekijöiden asemaa ja sen huomioonottamista hyvin tärkeänä käsillä olevassa virastouudistuksessa.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että virastouudistuksen myötä syntyvä mahdollisuus kehittää valtakunnallisen liikennejärjestelmän kokonaissuunnittelua ja sen toiminnasta ja turvallisuudesta huolehtimista, käytetään hyödyksi panostamalla tähän voimakkaasti uusien virastojen toiminnassa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotus

4 §. Tarkemmat säännökset. Valiokunta ehdottaa, että asetuksenantovaltuutta koskevaa säännöstä tarkennetaan siten, että säännöksessä todetaan riittävän täsmällisesti, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös pääjohtajan ja muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista sekä pääjohtajan sijaisen määräämisestä ja muun henkilöstön nimittämisestä ja ottamisesta.

5 §. Voimaantulo. Valiokunta ehdottaa lakiteknisistä syistä, että pykälän johdantokappaleesta poistetaan viittaus myöhemmin tehtyihin muutoksiin ja lisätään vastaava viittaus kunkin sellaisen kumottavan lain kohdalle, joihin on tehty muutoksia.

2. lakiehdotus

6 §. Tarkemmat säännökset. Valiokunta ehdottaa, että asetuksenantovaltuutta koskevaa säännöstä tarkennetaan siten, että säännöksessä todetaan riittävän täsmällisesti, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös pääjohtajan ja muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista sekä pääjohtajan sijaisen määräämisestä ja muun henkilöstön nimittämisestä ja ottamisesta.

7 §. Voimaantulo. Valiokunta ehdottaa lakiteknisistä syistä, että pykälän johdantokappaleesta poistetaan viittaus myöhemmin tehtyihin muutoksiin ja lisätään vastaava viittaus sen kumottavan lain kohdalle, johon on tehty muutoksia.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

**Laki
Liikennevirastosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—3 §
(Kuten HE)

4 §
Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään viraston johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta virastossa, *päajohtajan ja muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista, päajohtajan sijaisen määrittämisestä ja muun henkilöstön nimittämisestä ja ottamisesta sekä muista* henkilöstöä koskevista asioista ja viraston edustamisesta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.
(2 mom. kuten HE)

5 §

Voimaantulo

(1 mom. kuten HE)
Tällä lailla kumotaan seuraavat lait (*poist.*):
1) Tiehallinnosta 16 päivänä kesäkuuta 2000 annettu laki (568/2000) *siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen*;
2) Merenkululaitoksesta 21 päivänä marraskuuta 2003 annettu laki (939/2003) *siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen*;
(3 kohta kuten HE)
(3 ja 4 mom. kuten HE)

6 ja 7 §
(Kuten HE)

2.

Laki

Liikenteen turvallisuusvirastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—5 §
(Kuten HE)

6 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella säädetään viraston johtamisesta ja sen tehtävien hoitamisesta, asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta virastossa, *päijohdajan ja muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista, päijohdajan sijaisen määrittämisestä ja muun henkilöstön nimittämisestä ja ottamisesta sekä muista* henkilöstöä koskevista asioista ja viraston edustamisesta muissa viranomaisissa ja toimituksissa.

(2 mom. kuten HE)

7 §

Voimaantulo

(1 mom. kuten HE)

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait (*poist.*):

1) Ajoneuvohallintokeskuksesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annettu laki (1592/1995) *siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen*;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

(3 ja 4 mom. kuten HE)

8 ja 9 §

(Kuten HE)

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
jäsen. Mikko Alatalo /kesk
Marko Asell /sd
Leena Harkimo /kok
Kalle Jokinen /kok
Jyrki Kasvi /vihr
Lauri Kähkönen /sd
Mats Nylund /r

Pentti Oinonen /ps
Markku Pakkanen /kesk
Lyly Rajala /kok
Tero Rönni /sd
Pertti Salovaara /kesk
Janne Seurujärvi /kesk
Ilkka Viljanen /kok
Anne-Mari Virolainen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.